

vezilo

GLASILO DELOVNIH LJUDI DO BETI, KOMET

Srečanje delavcev iz Kodranke

Kolektiv 'Kodranke' ima od lanskega leta zaposlenih dvesto petdeset delavcev, do lani pa jih je imel sto trideset. Dolgoletna želja delavcev, ki delajo brez prostih sobot, nedelj in praznikov, je bila, da bi se kolektiv srečal na izletu. Že v poletnih mesecih smo razmišljali o srečanju, vendar zaradi težav, ki smo jih imeli s proizvodnjo, želje nismo mogli uresničiti.

Izvršni odbor sindikata je zato iskal možnost, kako in kje bi se delavci dobili. Glede na proizvodnjo in zahteve, ki jih imamo, smo sklenili, da bo naj boljše, če 26. decembra ustavimo stroje za nekaj dni in pripravimo vse potrebno za start v letu 1981. Obenem smo razmišljali tudi o srečanju delavcev 'Kodranke'. Rodila se je cela vrsta zamisli. Končno smo izoblikovali stališče, da bo srečanje riložnost pohvaliti najboljše delavce v proizvodnem procesu, najaktivnejše s področja samoupravljanja in družbeno politične aktivnosti ter delavce, ki so največ prispevali h gradnji nove 'Kodranke'. Sindikat, mladina in ZK so pripravili predlog s svojega področja, delavski svet pa s svojega. Tako smo dobili petindvajset najboljših.

Srečanje smo pripravili 27. decembra 1980. Kulturni program so izvedli mladinci in pokazali so, da so kos tudi takšnim nalogam. O dosežkih, delu, uspehu in pogledih v bodočnost je govoril direktor TOZD tovariš Ivan Malešič, k čestitkam za uspehe se je pridružil še glavni direktor Beti Miroslav Štimac.

Po kulturnem programu je Ilija Šajatovič, predsednik OO sindikata, podelil priznanja petindvajsetim najuspešnejšim delavcem naše TOZD. Pa poglejmo, kdo vse je prejel priznanja:

Za povečano prizadevnost in uspešnost pri delu: Josip Ruječan, Vida Šegina, Vjekoslava Peričak, Marija Petric, Katica

Koželj, Smilja Vrabac, Marica Ribarič, Katica Plesac, Barbara Rudman, Lovro Guštin in Franc Simčič.

Za zasluge pri u spešni izgradnji kodranke: Martin Nemanič, st, Stanko Kostelec, Jurij Matek kvič, Ivan Gornik, Anton Matjašič, Marija Horvat, Vinko Pavlinac, Jože Jankovič iz DSSS, Miroslav Štimac iz DSSS in Ivan Malešič.

Za ustvarjalno delo v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah: Jožica Cigič, Vilma Slobodnik, Velimir Jezerinac in Ilija Šajatovič.

Predsednik sindikata je ob koncu vsem čestital in predlagal, naj bi postalo podeljevanje priznanj najuspešnejšim delavcem tradicionalno.

Srečanja so se udeležili skoraj vsi delavci kodranke. Po kosilu smo se zavrteli ob glasbi

ansambla 2+2, zapeli pa smo tudi nekaj domačih. Srečanje nam bo ostalo še dolgo v spominu.

JURIJ MATEKOVIČ

Priznanje je prejel tudi Lovro Guštin, in sicer za upešno delo pri sukanju.

OB SREČANJU KAKOVOSTEN PROGRAM – Mladinci iz TOZD kodranka in volna niso bili aktivni samo pri čiščenju okolja. Dokazali so, da so tudi dobri recitatorji in da jim lahko zaupamo odgovorne naloge. (Foto: Janez Žele)

KNJIŽNICA V KOMETU

Pred kratkim smo v naši delovni organizaciji uredili knjižnico. Ker smo imeli knjige na različnih mestih, smo ugotovili, da bi bilo dobro, če bi jih zbrali, našli kotiček, ki bi bil vsakemu čim bolj dostopen.

Z željo, da bi vsaj nekaj prostega časa posvečali samoizobraževanju, vas pozivamo, da si sposojate knjige, ki jih imajo. Ta način izobraževanja je zelo pomemben, kajti zavedati se moramo, da z vsako prebrano knjigo obogatimo naše znanje.

Trenutno imamo 120 knjig. Prevladuje marksistična literatura. Knjige lahko dobite vsak dopoldan v pripravi dela.

Vabimo vas, da obiščete našo knjižnico. Prepričani smo, da boste izmed razpoložljivih knjig našli tudi kaj takega, ki vas zanima, in kar vam bo v prijetno branje.

SLAVICA KOSTELAC

KOLIKO SMO PROIZVEDLI V LETU 1978

Po podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko je 1978 znašal skupni družbeni proizvod SFRJ 901.318 milijonov dinarjev. Od tega so največ prispevale SR Srbija 332.241 milijonov din (36,9%), SR Hrvaška 240.582 milijonov din (26,6%) in Slovenija 146.826 milijonov din (16,3%). V istem letu je na prebivalca znašal družbeni proizvod v SFRJ 41.017 din, v Sloveniji 81.054 din, na Hrvaškem 52.229 din in v Srbiji 36.794 din.

Beseda o nagrajevanju

Stabilizacija gospodarstva ni samo povečanje izvoza, zmanjšanje uvoza, povečanje proizvodnosti in varčnejše gospodarjenje s surovinami in proizvodnimi sredstvi, ampak tudi pametno gospodarjenje z vloženim delom in z rezultati tega dela: s prispevki, naložbami in osebnimi dohodki.

Sprejeli smo zakone in podpisi razne sporazume, ki določajo okvire, v katerih posamezne delovne organizacije in delovni ljudje uresničujejo svoje obveznosti. Vseh obveznosti pa le ni mogoče natanko in do kraja določiti. Posameznim delovnim organizacijam in delovnim ljudem je prepuščeno, da jih samoupravno uresničujejo in z največjo mero družbene odgovornosti spravljajo v življenje.

Še najbolj je to izrazito pri delitvi osebnih dohodkov, kjer je dolžnosti še najteže dokazati in je družba, s tem pa seveda mi sami, temu področju pustila še največjo mero družbene odgovornosti. Družbena odgovornost pa je usklajevanje naših lastnih interesov z interesi družbe. Zdaj, v obdobju stabilizacije, je prišlo močno v ospredje spet vprašanje delitve osebnih dohodkov, saj je prav zaradi tega povsod tam, kjer je bilo premalo družbene odgovornosti, prišlo do kršitev zakona o združenem delu.

DELITEV OSEBNEGA DOHODKA po delu je ena izmed zahtev, ki jih moramo dosledno uresničevati, če hočemo, da bo stabilizacija gospodarstva potekala tako, kot smo jo zastavili. Neodgovorna delitev osebnih dohodkov je v bližnji preteklosti privedla do odstopanj, ki so škodljivo vplivala na naše gospodarstvo in celoten družbeni razvoj.

Ena takih napak je, da smo se pri določevanju višine osebnih dohodkov posluževali doseženega dohodka delovne organizacije kot edinega merila in pri tem nismo upoštevali, v kakšnih razmerah in na kakšni osnovi je ta dohodek nastajal. Tak način gledanja na dohodek in delitev osebnih dohodkov je mnogokrat pripeljal do tega, da smo dvigovali cene svojih proizvodov z namenom povečati si osebne dohodke. Za take dohodke pa bi težko rekli, da so plod dejanskega dela. Hkrati pa so prav na tak način pridobljeni osebni dohod-

ki prilivali olje na ogenj inflacije in s tem izpodkopavali stabilnost našega gospodarstva.

Za zakon o združenem delu so škodljive tudi zahteve nekaterih delovnih organizacij, kjer so dosegali slabe poslovne uspehe in zato imeli nizke osebne dohodke. Tam bi nekako radi videli, da bi družba urejala višine osebnih dohodkov z nekakšnimi socialnimi merili, ne pa po rezultatih dela. S tem bi se rade znebile odgovornosti, prav tako kot tiste TOZD znotraj delovne organizacije ali združenja, ki slabo delajo, pa hočejo imeti enake osebne dohodke kot drugi v združenju ali v DO. Take težnje po uravnalovski so vsekakor negativne za zakon o združenem delu, za nagrajevanje po delu in njegovih rezultatih in za naše gospodarstvo nasploh.

Kljub vsem tem negativnim pojavom pa ne smemo zdaj vseh težav, ki jih ima naše gospodarstvo, prevesti na plače. Plače niso bile edini vir in gonilna sila inflacije v zadnjem desetletju. To nampotrdi že podatek, da se je delež sredstev za osebne dohodke v končni porabi in tekočih cenah stalno zmanjševal. Leta 1972 je znašal 52 odstotkov, 1980 pa le še 49,5 odstotka.

Skoraj v vseh zadnjih desetih letih je družbeni proizvod na delavca hitreje naraščal kot so rasla sredstva za osebne dohodke. Izjema so le leta 1972, 1975 in 1976. V celotnem družbenem prihodu so sredstva za osebne dohodke v letu 1976 znašala 9,5 odst., letos pa le 8,2 odst.

Nekoliko je za rastjo osebnih dohodkov zaostajala rast produktivnosti. To je bilo v nekaterih letih zelo občutno, vendar moramo poudariti, da je bilo tudi obratno. V letih 1972 do 1976 je produktivnost rasla za 2,1 odstotka, realni osebni dohodki pa le za 1,4 odst. V obdobju 1976 do 1980 je produktivnost rasla za 2,2 odstotka, osebni dohodki pa le za 0,9 odstotka. Zdaj so naši realni osebni dohodki na višini dohodkov iz leta 1976.

Osebni dohodki ne bi nikoli smeli presegati rasti produktivnosti, prav tako pa mora biti delitev osebnih dohodkov taka, da bo spodbujala rast produktivnosti. To pa je delitev po delu in njegovih rezultatih.

N. S.

Kako bomo delili osebne

V želji, da bi dvignili produktivnosti, smo na 2. konferenci Zveze sindikatov Slovenije kot sopodpisniki poleg Gospodarske zbornice in Izvršnega sveta Skupščine Slovenije tudi sindikati sprejeli „Družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo“.

Ta dogovor daje smernice, kakšno naj bo pojmovanje temeljnih osnov, iz katerih se izpeljuje sistem delitve po delu in rezultatih dela. Sedaj se v naši družbi vedno pogosteje dogaja, da se za opravljanje istih del in nalog, pod približno enakimi pogoji dela, osebni dohodki delavcev, zaposlenih v različnih organizacijah združenega dela in skupnostih, gibljejo v razmerju 1 : 2 in več.

Takšni načini delitve ne prispevajo k večanju naporov za boljše delo in gospodarjenje, temveč h krepitvi nezadovoljstva nad razlikami, ki ne izhajajo iz dela in rezultatov,

temveč iz drugih osnov. Ta neskladja bomo lahko učinkoviteje spreminjali le, če bomo na podlagi skupno oblikovanih osnov začeli ugotavljati vloženo delo in delovni prispevek delavcev k ustvarjenemu dohodku.

Nujno je treba enotno opredeliti ekonomske elemente, ki naj jih merimo, in sicer: vloženo živo in minulo delo, delovni prispevek in rezultati dela.

Ker se dohodek oblikuje na trgu, je lahko njegovo gibanje občutno drugačno kot pa dinamika rasti produktivnosti dela in delovnega prispevka delavcev. To pomeni, da se sredstva za osebne dohodke ne morejo povečati po stopnji rasti dohodka, temveč po stopnji rasti produktivnosti dela in učinkovitosti gospodarjenja s sredstvi v procesu dela in poslovanja.

To ni nekaj novega, vsekakor pa je težnja, okrepiti obseg v

Z lastnim znanjem iz krize

Že dolgo je znano, da je pogoj dobrega gospodarjenja tudi dobra glava, ne samo pride roke.

No, znano morda drugod po svetu, saj smo pri nas vse preračunali predvsem z rokami, tisto z glavo pa prevečkrat prepuščali drugim in jim za to odštevali drage denarje — devizne denarje. Stabilizacija našega gospodarstva pa je, kot mnogo drugih, postavila v ospredje tudi to vprašanje, ki ga moramo, če hočemo, da bomo enakovredno prodajali delo naših rok in naše glave, zadovoljivo rešiti.

Domače inovacije ali izumi, po domače tudi „pogruntavščine“, so pri nas sila redke. Veliko pa jih uvažamo. Redki so tudi predlogi za izboljšave pri že nabavljenih strojih, za njihovo uporabo v druge namene ali izboljšavo načina dela, pri katerem bi prihranili čas in surovine in s tem seveda tudi denar. O tem razmišlja vsak dober gospodar in ker smo gospodarji v naših delovnih organizacijah vsi, se moramo tudi vsi za to prizadevati.

Zakaj smo na področju inovacij toliko zaostajali? Dr. Miha Japelj, je v nedavnem pogovoru za NAŠE RAZGLEDE na to vprašanje takole odgovoril:

„V povojnem obdobju se je začela nagla industrializacija, ki je normalno rast kmetijstva zelo zapostavila. Takšna rast gospodarstva je gotovo vse preveč favorizirala intenzivno investicijsko dejavnost, pomembne poslovne odločitve smo sprejemali le s krajšimi razmišljanji in le včasih z ustreznimi ekonomskimi in tehnično-tehnološkimi analizami. Pri takšni poslovni in gospodarski politiki, ki je bila očitna pri skoraj vseh delovnih organizacijah, pa je bilo lastno razvojno-raziskovalno delo v prvi fazi zelo zapostavljeno. Velike investicijske naložbe smo takrat izvedli prednostno le z neposredno uporabo tujega znanja, tuje (uvožene) opreme in tehnologije.“

Vsaki vrsti razpisništva je treba enkrat narediti konec. V našem primeru je razpisništvo omejevanje lastnih raziskovalnih možnosti in kupovanje tujega znanja. V tujini je ustaljena praksa, da podjetja, ki jim je kaj do svoje bodočnosti, vlagajo v raziskovalno delo od dveh do deset odstotkov svojega bruto dohodka. Pri nas so take delovne organizacije bele vrane. V teh mejah se giblje le tovarna zdravil KRKA, ki v raziskovalno dejavnost vlaga približno pet

dohodke

delitvi OD na osnovah minulega dela.

V veliki meri se pri nas izplačuje kot minulo delo le določen procent, glede na delovno dobo in na stalnost ter predstavlja le majhen del v masi OD. Ta se avtomatsko večja glede na delovno dobo in ne glede na rezultate, ki se dosejajo v TOZD zaradi kvalitativnih naložb v lastni ali združenimi z drugimi TOZD, kakor izhaja iz družnega dogovora.

Enotna bodo morala biti tudi izhodišča za kriterije merjenja — prvič: količine dela — zahtevnost in obseg po razvidu del in nalog in drugič: kakovosti dela — doseženi rezultati, to je količina in kakovost proizvodov, učinkovitost pri uporabi delovnih sredstev, doseženi prihranki in izraba delovnega časa.

Poseben poudarek dajemo nagrajevanju rezultatov ustvarjalnosti pri delu, ki se izplačuje delavcu začasno poleg ostalega dela OD.

Družbeni dogovor bomo pričeli izvajati v drugi polovici leta, ko bo Gospodarska zbornica izdelala konkretna navodila za njegovo uporabo.

Na kratko sem nakazala nekaj smernic razvoja v delitvi OD. Sama sem kot delegat prisostvovala 2. konferenci ZSS. Slišala sem veliko opisov sistema delitve OD v različnih DO. Lahko rečem, da pri nas v BETI delitve OD še nimamo zastavljene tako, kot predvideva družbeni dogovor, in bo v tem letu zato še veliko dela. Imamo pa v primerjavi z nekaterimi drugimi DO sistem dokaj kvalitetno izdelan.

Delavci, organizirani v sindikate, smo s sklepi 2. konference ZSS obvezani, da delujemo v smeri uveljavljanja načela delitve po delu in rezultatih dela, ki izhajajo iz zakona o združenem delu zanesljivih poti k boljšemu gospodarjenju ter s tem boljšemu jutri za vse nas.

JOŽICA CIGIČ

odstotkov bruto dohodka. Stevilne delovne organizacije v naši pokrajini se vedejo, kot da te dejavnosti ni. Je to morda znak nezaupanja v lastne sposobnosti in v lastne kadre?

Razveseljava je vest, da bodo občinske raziskovalne skupnosti letos razpolagale z mnogo večjimi sredstvi za spodbujanje inovacijske in raziskovalne dejavnosti kot doslej. Ta sredstva so v prvi vrsti namenjena za raziskave na področju energetike, odpadnih voda, varstva rek in

prometnih zvez.

In ob koncu ne bi smeli pozabiti, da pri inovacijah ni ustvarjalec le avtor, marveč vsa organizacija, ki ustvarjalcu patenta ali inovacije vsestransko omogoči tisto resnično in tudi dokončno industrijsko realizacijo njegove ideje. Tak način pojmovanja inovacij, ki je širok, raznovrsten in globok, pa je prav gotovo za našo socialistično in samoupravno družbo najbolj primeren.

N. S.

STABILIZACIJA — TUDI BITKA ZA SPOSOBNE KADRE

„... Kdo pravzaprav vodi kadrovsko politiko, ki je zagotovo razvojna politika? Pri ‚zaspalih‘ organizacijah zagotovo vidijo samo fizično rast podjetja, zato se marsikje dogaja, da vlagajo samo v zidove, medtem ko nimajo kadrov. Tako zgradimo tovarno z naj sodobnejšo opremo, nismo pa poskrbeli za sposobne kadre. Razumljivo je, da nas taka politika pripelje do izgub. Bitka za stabilizacijo je navsezadnje tudi bitka za sposobne kadre. In še eno vprašanje, ki se ponudi samo sebi: kaj so delale in kaj ob tem delajo

družbenopolitične organizacije? “

FRANC ŠETINČ
(v „Mladem valu“,
22. 12. 1980)

V APRILU BO POPIS PREBIVALSTVA

Od 1. do 10. aprila bo v naši državi spet popis prebivalstva. Tak popis smo imeli nazadnje pred desetimi leti. Zanimivo je, da je prvi večji popis na našem področju izvedla že več kot pred dvesto leti avstrijska cesarica Marija Terezija. Seveda se bo tudi letošnji popis od cesaričinega, ki je imel predvsem vojaške namene, precej razlikoval. Izpolnjeval bo vse zahteve, ki jih za mednarodne statistike postavlja OZN, dal pa bo tudi kup zanimivih podatkov, za katere tudi občine na svojih področjih ne vedo.

DAN ŽENE, MATERE, DELAVKE

V svetovnih statistikah dosegamo Slovenci zavidljiva mesta. Pri vrhu smo. Odstotek zaposlenih žensk, glede na skupno število zaposlenih, je pri nas že presegel tisto mejo, ki ločuje razvite dežele od nerazvitih. Med razvitejšimi smo, v Jugoslaviji daleč pred drugimi.

To zadovoljstvo, ki nam ga rodi statistični podatek, bi nemalokrat moralo skaliti nekaj zastavljenih vprašanj. Ali ni standard, ki ga uživamo in ki je najvišji v Jugoslaviji, dosežen z delom rok, ki jim poetsko pravimo drobne, mehke in nežne, čeprav vemo, da so od dela ob tekočem traku, za šivalnim strojem, ob tkalnem stroju in v lakirnici postale trde, močne in razžrte od barvil in kemikalij?

Mar ni dosežen s strahom in negotovostjo mater, ko jim v taktu stroja kar naprej v srcu kljuje skrb, kako je z otroki, ki so doma morda brez varstva ali s tistimi, ki jih varuje ponekod že onemogla babica ali s tistimi, ki jih za visoke denarje in nič iz ljubezni jemlje v varstvo tuja oseba, ker v jaslih in vrtcih še dolgo ne bo prostora? Mar ni dosežen tudi s tem, da smo poleg matere, varuške, služkinje in šivilje dobili še delavko. In to vse hkrati v isti osebi? To delavko najdemo povsod, kjer delajo po normi, v slabem zraku, ob tekočem traku, ob mehanskih, enoličnih opravilih, v večernih in nočnih izmenah, v zakajenih in hrupnih lokalih. Vsem tem delovnim mestom je največkrat skupno le eno: nizki osebni dohodki. Navzlic temu je naša delavka vestna, marljiva in zaveda se svojih dolžnosti. Za samoupravne pravice se ponavadi ne zanima dosti in se ne pritožuje.

Taka vprašanja bi si morali zastavljati vsak dan v letu in ne samo osmega marca, ki smo ga naredili na njen praznik. Ne da bi si s tem jemali veselje nad doseženimi uspehi, da bi jih razvrednotili. Ne, šele ob takih kritičnih vprašanjih bodo naši uspehi zažareli v pravi luči in z njimi tudi tisti, ki so jih dosegli. O tem moramo spregovoriti danes prav zato, ker veliko govorimo o pravičnem nagrajevanju, o nagrajevanju po delu in o nagrajevanju proizvodnega dela.

In da ne bomo poskušali prevaliti še več bremen stabilizacije na ramena naših žena, saj je že iz povedanega razvidno, da so prav one največje bogastvo naše družbe.

Kongres samoupravljalcev

Tretji kongres samoupravljalcev (od 16. do 18. junija v beograjskem centru Sava) bo najpomembnejše letošnje družbenopolitično zborovanje. Pobudo zanj je dal tovariš Tito v svoji zadnji novoletni poslanici. V pripravah na kongres naj bi pozornost namenili odkrivanju vseh pozitivnih odnosov samoupravljanja, pa tudi opozorili na temeljne vzroke zaostajanja samoupravnih odnosov od temeljne organizacije do federacije. Široka razprava naj spodbudi realne predloge, ki bodo prišli v kongresno resolucijo in druge dokumente.

„Sedaj se soočamo s številnimi slabostmi, pretrgane so številne poslovne in dohodkovne vezi med organizacijami, iz tega pa izvirajo resni družbenoekonomski pa tudi politični problemi. Četudi morajo upravni organi prevzeti svoj del odgovornosti, pa ne smemo samo njim prepustiti iskanja izhoda. Delavski razred mora s pomočjo samoupravnega mehanizma, z dohodkovnim povezovanjem in samoupravnim dogovarjanjem povezovati te pretrgane vezi in prevzeti svoj del odgovornosti. V tem smislu mora imeti kongres samoupravljalcev pomembno vlogo in mora dati močno spodbudo, ki je na prvi seji odbora za sklic in pripravo kongresa opozoril njegov predsednik Mika Špiljak.

Temeljno gradivo za uspešne priprave in sam potek kongresa so usmeritve za pripravo III. kongresa samoupravljalcev. (Objavljene v Sindikalnem poročevalcu, št. 8, 31. oktobra 1980) in teze za pripravo kongresa z naslovom „Združeno delo v boju za socialistično samoupravljanje in družbenoekonomski razvoj“ (objavljene v Sindikalnem poročevalcu št. 1, 10. januarja letos).

Za to, da bodo predkongresne razprave segle v vsa naša delovna in življenjska okolja, da bo na ta način pospešen razvoj, imajo posebno poslanstvo sredstva javnega obveščanja, torej tudi obveščanje v združenem delu. Glasila in druga sredstva obveščanja v združenem delu naj pripravijo svoj program priprav na kongres, ki naj zajema naloge za doseg ustrezne odzivnosti predkongresnih priprav med

delavci, hkrati pa naj organizatorji obveščanja izrabijo to priložnost za oceno lastnega položaja. Pozornost obveščanja – in ne le obveščanja, ampak vseh delavcev – v združenem delu je torej v predkongresnem obdobju usmerjena predvsem v analizo razvitosti samoupravljanja „po d svojo streho“.

„Priprave na kongres naj služijo napredku samoupravljanja“, je v razgovoru z novinarji poudaril Vinko Hafner in dodal, da so spodbude za samoupravni razvoj odvisne od tega, koliko bodo razprave segle med delovne ljudi.

V priprave na kongres se moramo intenzivno vključiti. Odzivnost na kongresne teme lahko preverimo npr. tudi ob obravnavi zaključnih računov in ob podobnih priložnostih.

Mimogrede, ko govorimo o zaključnih računih že po sami svoji vsebini se obravnave le-teh vključujejo v predkongresni okvir. Poslovanje in gospodarjenje je tudi pomemben odraz samoupravne aktivnosti. V zaključnih računih za leto 1980 moramo izpostaviti in realno oceniti stanje v poslovanju, odstopanje od planiranih ciljev ter položaj vsakega tozda v delovni organizaciji, v sodru in v celotni verigi družbene produkcije. Težav in odstopanj ni malo, zato bi morali usmerjati razpravo v smeri premoščanja le-teh po samoupravni poti.

Pomembno je tudi, da bomo med 192 slovenskimi delegati iz združenega dela izbrali najboljše (navodilo je objavljeno v Delavski enotnosti, št. 4, 31. januarja letos). Razprava naj bi v združenem delu dosegla svoj vrh aprila, ko bi skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami podali oceno stanja v svojem okolju. Sporočila javnih razprav v kolektivih naj bodo opredelil delegatom na kongresu. Pridobivanje in razporejanje dohodka, samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka in delegatski sistem so ob drugih nedvomno tista področja, kjer imamo izkušnje, na podlagi katerih moramo videti priložnost jutrišnjega dne.

VLADIMIR JERMAN

POPOLNOMA SE JE SPREMENILO RAVNANJE LJUDI

„Nikoli doslej se nisimo hitreje, ne bom rekel tudi laže, brez posebnih političnih pritiskov in strahov, sporazumeli o petletnem načrtu, kot smo se letos. Ne rečem, da ni bilo tudi reagiranja, takšnih in drugačnih, vendar že dolgo, odkar obstaja nova Jugoslavija, nisimo hitreje našli skupnega jezika. To dokazuje, da je prišlo do preloma v zavesti ljudi. Prišlo je do streznitve in do jasnega spoznanja, da tako ne gre več naprej, da je treba vse podrediti stabilizaciji gospodarstva, to pa hkrati pomeni večji izvoz, večjo produktivnost dela, zadovoljevanje življenjskih potreb ljudi, pa tudi prizadevanja, da bi življenjski standard ostal vsaj na tej ravni, pomeni, da bi se počasneje dvigal kot zadnja leta, pa kljub temu naraščal. In če se nam je v mesecih stabilizacije kaj posrečilo, se nam je to, da se je občutno, ne bom rekel popolnoma, spremenilo ravnanje ljudi...“

STANE DOLANC
(v novoletnem pogovoru za Delo)

MARSIKAJ MORAMO POENOSTAVITI, SKRAJŠATI IN POCENITI

„... Mislim, da bo družba sprejela in razumela, da moramo zmanjšati administrativni aparat, pa tudi poenostaviti administracijo, ki ljudem že greni življenje. Nedopustno je, da moraš za dovoljenje za gradnjo hiše letati leto dni na 30, 40 krajev, da moraš izgubljati ne ure in dneve, ampak mesece, da prideš do pravice, ki jo imaš po ustavi, in vse to zaradi birokracije. Tu so krajevne skupnosti, občine, republike in federacije tako oportunistične, da bolj ne morejo biti. Mnoge administrativne postopke je mogoče poenostaviti, skrajšati, poceniti, ne samo skozi vrednost storitve, ampak tudi s tem, da ljudje ne bodo izgubljali delovnega časa, ko bodo iskali te stvari...“

STANE DOLANC
(v novoletnem pogovoru za Delo)

V januarju in februarju so potekale v vseh sindikalnih osnovnih organizacijah aktivnosti, vezane na pripravo in izvedbo članskih sestankov, ki naj bi bili zaključeni do 28. februarja 1981. leta. Letne članske sestanke uvajamo letos prvič. Kasneje jih bomo imeli v tistem letu, ko ni občnih zborov. Ti pa so, kot vemo, vsaki dve leti.

Sindikalna novost

Upoštevati moramo, da bodo članski sestanki v času, ko je celotna družbenopolitična aktivnost usmerjena zlasti na uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, sprejemanje srednjeročnih planov, razvijanje političnega sistema socialističnega upravljanja, priprave na 3. Kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Naloge, ki jih bomo obravnavali na članskem sestanku, so naslednje: analiza in ocena svojega delovanja in dela izvršnega odbora ter njegovih članov po občnem zboru, sprejem letne programske usmeritve OO ZS, po potrebi zamenjava posameznih članov izvršnega odbora ali dopolnitev, gospodarjenje s posebnim poudarkom na zaključne račune, planiranje nadaljnega razvoja, delitev po delu in rezultatih dela, priprave na 3. Kongres samoupravljalcev ter na tej podlagi konkretiziranje svojih nalog v prihodnjem obdobju, priprave in izvajanje akcije NNNP 1980–81.

Na seji izvršnega odbora OOS smo določili delovno komisijo, ki bo vodila te priprave in pripravila poročilo.

V naši delovni organizaciji smo že imeli članski sestaneke, več o njem pa v marčevski številki Vezila!

MISMAŠ ZINKA

DIZEL TUDI NA PREMOG?

Ko zdaj, v času energetske krize, premog zopet prihaja v ospredje, bi se nekaterim proizvajalcem težkih dizelskih motorjev morale pravzaprav tresti hlače, ker bi morala biti po vseh predvidevanjih njihova proizvodnja ogrožena. Pristaši dizlovske pogona pa so mirni, saj menijo, da se da tudi iz premoga pripraviti kurivo za dizlove motorje. Kot zanimivost navajajo, da je že prvi Dieslov stroj pravzaprav gnil premogov prah.

BOLJŠE MOŽNOSTI – Nekdanjo sejno sobo smo preuredili v vzorčni oddelek. Dekleta imajo zdaj več prostora. (Foto: Janez Zele)

Računalništvo in planine

Tovariš Jože Per je v Beti dobro leto.

„Ob prihodu sem bil bolj sprejet, kot sem pričakoval,“ pove in takoj za tem doda, da je delo premalo gibčno, četudi rad dela z računalnikom.

„Doma sem iz Stranske vasi pri Semiču. Tam sem tudi končal osnovno šolo. Zaposlil sem se v Kovinarju, končal poklicno šolo ter dopisno strojniško šolo v Ljubljani. Zdaj pa sem absolvent prve stopnje računalništva v Kranju.“

Tovariš Jože Per govori prejetih kot glasno, tekoče, njegova slovenščina je lepa, pojoča.

„Osem let sem delal v Elmi v Črnučah. Ves čas na področju računalništva.“

Potem mi na dolgo razlaga, kakšne so dobre strani računalnika, ki ga bo kupila Beti. Čutim, da se veseli pridobitve, čudesa s trinajstimi terminali, s pomočjo katerih bodo porabniki iskali podatke.

„Računalnik bi lahko obdeloval podatke še za kakšno manjšo metliško delovno organizacijo, vendar se takoj soočimo s pomanjkanjem te vrste kadra, kajti vsaka delovna organizacija bi morala imeti svojo strokovno ekipo.“

Nekaj časa kramljava o izobraževanju kadrov za delo z računalniki, preskočiva na osebne dohodke, zaplavava do discipline v delovni organizaciji, trčiva ob prosti čas.

„Bolj malo ga je in ga bo. Vsak čas bom prevzel funkcijo sekretarja osnovne organizacije ZK v delovni skupnosti skupnih služb. V glavnem študiram. Planine imam rad, vendar zanj ne najdem nikoli dovolj časa.“

Ob slovesu sem imel kanček znanja več o tovarišu Jožetu Peru.

T. G.

Žakanje postalo tozd

Delavci v obratu otroške konfekcije Žakanje so se 9. januarja 1981 na referendumu odločili, da Žakanje po dveh letih obratovanja postane samostojna TOZD. V začetku je bilo v tem obratu z aposlenih 40, danes pa 140 občanov.

Na zboru delovnih lju di smo bili že pred tem seznanjeni s pogoji, ki so dovoljevali, da obrat postane TOZD. Prav tako o rezultatih poslovanja v prejšnjem letu ter srednjeročnem planu za obdobje 1981-1985, ki v glavnem temelji na posodabljanju strojne opreme in povečanju števila zaposlenih, s tem pa tudi dohodka na zaposlenega.

Ob tej priložnosti smo se pogovorili o nekaterih problemih, s katerimi se srečujemo, vsak dan. Največkrat je to nekvaliteten material, ki ga dobimo za konfekcioniranje. Napake pletilnice in barvarne se odkrijejo šele ob polaganju materiala, kar povzroči nezadovoljstvo med delavci, veliko izgubo časa v proizvodnji ter povečano število II. kvalitete gotovih izdelkov. Upamo, da bomo te probleme po reorganizaciji delno odpravili. Prepričan sem, da temu problemom največkrat botruje malomarnost.

V začetku februarja smo imeli tudi volitve za organe upravljanja. Izvolili smo kandidate v DS TOZD, komisijo za kadre in medsebojna delovna razmerja, samoupravno delavsko kontrolo ter delegate v samoupravne organe delovne organizacije „Beti“.

Tako bo TOZD Žakanje tudi samoupravno bolj zaživela, delavcem se bodo bolj približale njih pravice pa tudi dolžnosti.

JOŽICA KLEMENČIČ

PROTI LOKALIZMU, NAVIDEZNEMU NAPREDKU

„Mislim, da je v mladih še dovolj neizkoriščenih moči v bitki za stabilizacijo. V občinah se še vedno pojavljajo nezdravi lokalizmi, podpirajo podjetniške interese. Navideznu napredku se morate odreči ravno zaradi pravega napredka. Tega pa marsikje nočejo, oziroma ne vidijo. Ko pa sežejejo vse želje, vse naložbe, vidijo, da pridemo ne samo do ene, temveč kar do dveh inflacij.“

FRANC ŠETINC
(v „Mladem valu“,
22. 12. 1980)

Disciplina v menzi

V naši delovni organizaciji v Metliki vsak dan govorimo o disciplini. Ne mine sestanek, na katerem se ne bi ustavili pri tem perečem vprašanju. Še vedno pa je, če damo roko na srce in priznamo, disciplina slaba. Kdo je za to kriv? Mislim, da prav vsi.

Kot vemo, imamo čas malice razdeljen po TOZD in sektorjih. Vsaka TOZD in sektor ima malico ob določeni uri. Lahko rečemo, da ta urnik kar dobro spoštujemo, čeprav se pojavljajo nekatere izjeme. Ko pridemo v menzo, nastane vrsta in večkrat je toliko ljudi, da je treba čakati, da prideš na vrsto. Kaže pa, da nekateri sodelavci niso ali pa nočejo biti navajeni na red. Res je, da kdo včasih nima časa, vendar kaže, da so najbolj zaposleni isti ljudje. Večkrat slišimo pripombe na račun teh nedisciplinirancev, ki gredo kot temu pravimo „preko vrste“. Mnogi pravijo, da so to tisti, ki ne vedo, kaj je red doma, in da ga zato ne spoštujejo niti v službi. Takšni ljudje se ne zavedajo, da ima vsak delavec in ne samo oni, za malico le pol ure časa. Zagotovo pa vem, da takšne ljudi, ki so na to navajeni, niti

ta članek ne bo odvrnil od tega. Tako bomo tisti, ki bomo potrpežljivo čakali večkrat slišali: „Poglej ga, že spet mora biti prvi. Sicer pa ga tudi pet miličnikov ne bi ustavilo“. Nočem naštevati imen ljudi, ki to počno, vendar pa mislim, da bodo z lahkoto našli sebe v tem članku. Vem, da jih ne bo niti malo sram.

V naši menzi imamo še eno težavo. Zgodi se, da ostane v njej veliko prostih miz, stolov pa ni. Pa me zanima, kje so stoli, ki so včasih bili? Ljudje pa morajo stati ob mizah s pladnjem v roki in čakati, na prazen stol. Šole smo kupili, in bi jih morali poiskati. Ali pa naj delavski svet sprejme sklep o nakupu novih stolov. Mogoče bi bilo dobro, če bi stole prinašali s seboj s svojih delovnih mest?

To so le majhni problemi v naši delovni organizaciji, pa kljub vsemu vplivajo tudi na počutje človeka v sredini, v kateri dela vsak dan osem ali pa tudi več ur.

IVAN MALEŠIČ

JE BILA DEVALVACIJA ZAMAN?

Jugoslovansko gospodarstvo se že zadnjih dvajset let otepa z visoko inflacijo, se pravi z visokim dvigom cen in plač, življenjskih stroškov in osebnih dohodkov. Ta je v teh letih dostikrat preseгла 20 odstotkov, lani pa bo, kot vse kaže, dosegla rekord, saj so se cene na drobno dvignile za več kot za 30 odstotkov. To še ne bi bilo tako hudo, če bi cene tudi drugod po svetu naraščale z

enakim tempom, vendar so v lanskem letu v Nemčiji zabeležili 5,5 odstotni porast, v ZDA pa 13 odstotni. To vse zmanjšuje konkurenčno sposobnost naših proizvodov na tujem trgu – vse zmanjšuje konkurenčno sposobnost naših proizvodov na tujem trgu – tisto konkurenčnost, katero smo pridobili z lansko devalvacijo dinarja.

NERAZVESELJIVA RAST

V enajstih mesecih lanskega leta so se cene na drobno dvignile za 35,7 odstotka, zato bo ena izmed najpomembnejših nalog v letošnjem letu zaustavitev rasti cen in s tem inflacije, ki je med največjimi sovražniki stabilnega gospodarstva. Vendar ustavitev cen ne bo lahka, saj vsako povišanje povzroči veržno reakcijo. Velik del veržne reakcije, ki so jo sprožila lanska povišanja, se bo prenesel tudi v letošnje leto. Samo zaradi tega se bodo cene dvignile za 17 odstotkov, zato se lahko upravičeno vprašamo, na kateri višini bomo pristali letos v decembru. Januarski skok cen je zastrašljiv, seveda pa ga samo besede v raznih resolucijah, analizah in drugih dokumentih ne bodo zaustavile.

ŠPANCIMALU V SKUPNOST

Za Grki, ki so vstopili lani, se tudi Španci pripravljajo za vstop v Evropsko gospodarsko skupnost. Predsednik izvršne komisije EGS, Gaston Thorn, je Španiji zagotovil, da si bo prizadeval za njen vstop v skupnost do januarja 1984.

ZAHVALA

Ob tragični izgubi sestre Cirile JEVIKAR se zahvaljujem delavcem Beti, posebno pa sodelavcem in sindikatu temeljnih organizacij Kodranka in volna za izrečeno sožalje in cvetje.

Jožica CIGIČ
z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega očeta MIKE OFAKA se iskreno zahvaljujem sindikatu in sodelavcem Kometa za podarjene vence in izrečeno sožalje.

Žalujoca hčerka
Mira Bučan z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moje drage mame ANEGORŠF se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata TOZD kodranka in volna za podarjeni venec. Enaka zahvala gre sodelavcem, ki pa so mi tudi denarno pomagali. Hvala vsem, ki ste pospremili mojo mamo k počitku.

JOŽE GORŠE

ZAHVALA

Ob boleči izgubi očeta Ivana Sudca se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata obrata Žakanje za podarjeni venec, sodelavcem za denarno pomoč in izraze sožalja ter za udeležbo na pogrebu.

ANA RESJAN

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi drage mame Karoline Matjašič se iskreno zahvaljujem sindikalni organizaciji TOZD kodranka in volna ter vsem sodelavkam in sodelavcem za podarjene vence, izrečeno sožalje ter za spremstvo na njeni zadnji poti.

Sinova Martin in Tone
Matjašič z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moje ljubljene in nepozabne mame Elizabete Cekuta se zahvaljujem vsem iz TOZD pletilnica za podarjeni denar in izrečeno sožalje. Zahvaljujem se tudi sosedji Ivanki Kočevar, ki nam je pomagala v težkih trenutkih.

Žalujoca hčerka Zlata
z možem Ivanom

Kaj prinaša združitev - nova metraža

Najbrž ni treba skrivati, da je bilo precej pomislekov in kritičnih pripomb ob predlogu združitve TOZD Pletilnica in TOZD Barvarna v novo TOZD Metraža. Pomisleki so predstavljali skrb in bojazen za uresničitev nekaterih trenutnih interesov in potreb posamezne TOZD. Razprava pa je bila naravnana tako, da so bili vsi trenutni interesi povezani s temeljnimi vprašanji, kako okrepiti dohodkovne odnose na samoupravnih temeljih in kako okrepiti vlogo in položaj delavca. Ta interes in položaj pa je temeljno vprašanje za naš nwdaljni razvoj, ki smo ga opredelili s temelji plana razvoja v obdobju 1981 - 1985.

Reorganizacija, ki je bila uvedena v obeh TOZD v letu 1978, je prinesla veliko. Zaživele je nagrajevanje po delu, povečala sta se produktivnost in kvaliteta, vse to nam je prineslo boljše osebne dohodke, večjo socialno varnost in nwdaljni perspektivni razvoj. Manjka nam le večja povezanost ter boljši medsebojni odnosi obeh TOZD. Z združitvijo je potrebno te odnose izboljšati, da bomo lažje reševali probleme skupnega proizvodnega procesa ter na ta način še naprej povečevali planirani dohodek.

Izdelali smo ekonomsko analizo za združitev. Pokazala je, da je združitev teh dveh TOZD pomembna in koristna za delavce v pletilnici in barvarni, kakor tudi za celotni kolektiv delovne organizacije „Beti“.

Razlogi za takšno odločitev so naslednji:

EKONOMSKI: Po zakonu o združenem delu moramo v delovni organizaciji omogočiti med temeljnimi organizacijami takšne dohodkovne odnose, da lahko ugotavljamo družbenopriznani tržni dohodek. To v dosedanji organiziranosti ni bilo možno ne za pletilnico in ne za

barvarno, zato ker se izdelek pojavlja na tržišču šele, ko se združijo obe fazi izdelave pletenja in barvanja.

Do sedaj je TOZD Pletilnica organizirala in usmerjala proizvodnjo tako, da je dajala osnovni poudarek največjega izkoristka kapacitet pletenja, barvarna pa je usmerjala proces tako, da je dosegla največji izkoristek kapacitet barvanja. Vse druge službe, ki imajo največji vpliv na dohodek TOZD, pa so bile odmaknjene v DSSS. Ker pa problemi proizvodnje ne izvirajo samo iz proizvodnega procesa, ampak tudi iz nabave, priprave, prodaje, kontrole, razvoja in energetike, je bilo potrebno vse te funkcije združiti, da se lažje in odgovornejše ukrepa in pravilno usmerja proces proizvodnje oziroma poslovanja.

TEHNOLOŠKI: Ker je v temeljih plana 1981 - 1985 načrtovano, da bomo največ investirali v pletilnico in barvarno, bo program metraže bistveno povečal svojo proizvodnjo. Zato bo šlo v bodoče več pletiva v eksterno prodajo za industrijsko reprodukcijsko predelavo. Zato bo potrebno krepiti razvoj novih proizvodov. Pletenje in barvanje pa obravnava kot tehnološko zaokroženo celoto.

KADROVSKI: Strokovnih kadrov imamo dovolj. Tudi za večji obseg proizvodnje. S teamskim delom in večjo fleksibilnostjo strokovnega kadra lahko dosežemo večjo izkoriščenost znanja in večje poslovne rezultate.

SAMOUPRAVNI: Skupni samoupravni organi bodo obravnavali rezultate poslovanja od nabave, priprave, proizvodnje in prodaje, ter na tej osnovi oblikovali poslovno politiko in sprejemali zadolžitvene ukrepe. Do sedaj so obravnavali samo proizvodnjo. Nagrajevanje bo največ odvisno od dohodka, ki ga ustvarimo v eksterni in

interni prodaji gotovega pletiva.

ORGANIZACIJSKI: Ker gre nwdaljna organiziranost „Beti“ v decentralizacijo vodenja, tako da postanejo program preje, metraže in konfekcije bolj samostojni. Vsa obstoječa delovna mesta ostanejo še nwdalje, menjajo se samo medsebojne povezave in komuniciranje ter merjenje skupinskih rezultatov. Zaradi težjih pogojev gospodarjenja in neobhodne stabilizacije, smo dolžni iskati notranje rezerve, kar je eden od bistvenih razlogov združitve dveh TOZD. Z večjo fleksibilnostjo strokovnih in proizvodnih delavcev bomo lažje premagovali vse motnje proizvodnega procesa, ki prihajajo od zunaj.

DRUŽBENOPOLITIČNI: Delavci imajo pravico in dolžnost organizirati se tako, da združeni dosegajo čim večji rezultat poslovanja. Osnovni pogoj za TOZD je ugotavljanje dohodka. Pri nas je to skupaj pletilnica in barvarna.

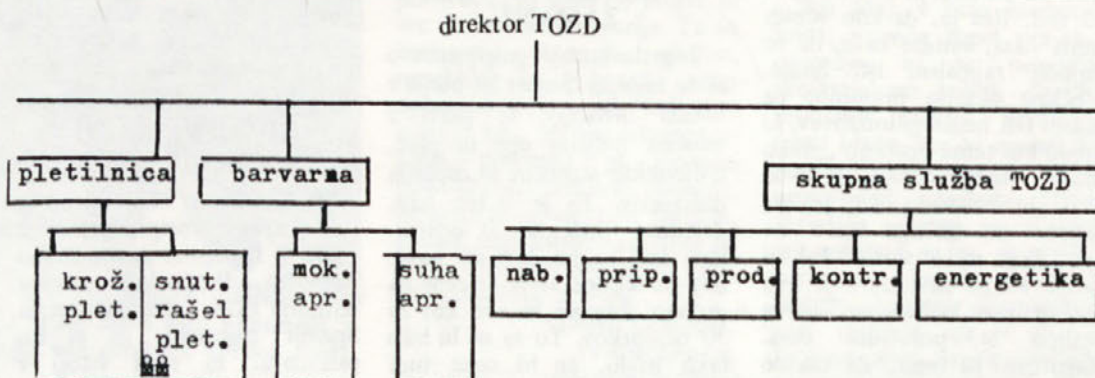
Funkcije, ki so se do sedaj za Pletilnico in Barvarno opravljale v tehničnem in komercialnem sektorju ter kontrolni službi v skupnih službah, se bodo v bodoče opravljali neposredno v TOZD Metraža. Delo skupne službe TOZD povezuje direktor TOZD.

M. Č.

KOLIKO NAS JE BILO KONEC 1978?

Pred bližnjim popisom prebivalstva navajamo še nekaj podatkov, ki jih je v decembru lani izdal zavod SR Slovenije za statistiko. Po teh podatkih se je konec leta 1978 na enem kvadratnem kilometru trlo 92 Slovencev. Vsega skupaj nas je bilo 1.857.000, in od tega je bilo 774.000 moških ter 1.083.000 žensk. Aktivnega prebivalstva je bilo v tem času 47,6 %, kar je za 0,8 % manj kot leta 1971. Po ocenah je delež kmečkoga prebivalstva znašal 13,5 %, mestnega pa 42,9 %.

STRUKTURA NOVE ORGANIZACIJE TOZD METRAŽA

ZAHVALA

Ob smrti očeta Ivana Radmana se zahvaljujem sodelavcem in osnovni organizaciji sindikata TOZD konfederacija Metlika za podarjene vence in denarno pomoč. Lepa hvala sodelavcem in vsem, kak so mi izrekli sožalje.

IVAN RADMAN

ZAHVALA

Sodelavkam iz vseh treh trakov Konfederacije KOMET se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč ob nesreči, ki je prizadela našo hišo.

Jelena Galez

LADJE BODO
KURILI LASTNI
TOVOR

Ob neprestanem naraščanju cen surove nafte postajajo tudi prekomorski prevozi čedalje dražji. Velike ladijske družbe že rešno premišljajo, da bi svoje ladje zopet opremile s parnimi kotli, ki bi jih ogrevali veliko cenejši premog. Vse bi bilo lepo in prav, če ne bi bile za to potrebne precej velike količine premoga, ki na ladji zavzema tudi veliko skladišnega prostora. Na parni pogon bodo opremili ladje, ki prevažajo premog. Tako bodo kurile lastni tovor. Ta zamisel je ob vse večji trgovini s premogom vsekakor pametna, zlasti še, če bo dovolj premoga ostalo tudi za stranke. Nedavno sta dve avstralski ladijski družbi naročili štiri tovorne ladje, ki naj bi jih gñal premog. Te ladje bodo prve nove ladje na premog po skoraj 30 letih.

PREMOGOVOD MED
POLJSKO IN
AVSTRIJO?

Tudi Avstrija, kjer so se prebivalci z referendumom odpovedali jedrski energiji, se je znašla v velikih energetskih zadregah. Izhod iščejo Avstrijci v premogu, ki pa ga sami nimajo dovolj, ampak ga morajo uvažati. Zaradi manjših prevoznih stroškov ga uvažajo največ iz Poljske. Zdaj se nekateri strokovnjaki ogrevajo za to, da bi zgradili kar prvi „premogovod“ iz Katowic do Linza. Drugi spet priporočajo, da bi začeli premog utekočinjati ali uplinjati in bi ga prevažali v takem stanju. Za kaj se bodo Avstrijci odločili, se še ne ve, zlasti ker nekateri menijo, da preveč enostranska odvisnost od vzhodnega premoga ne bi bila dobra.

KOLIKO ZALOG
JE ŠE?

Če premog prihaja v ospredje kot ena izmed važnejših surovin za pridobivanje energije, je dobro vedeti, koliko ga je še v zemeljski zalogi. Po nekaterih izračunih je dosegljivih premogovih zalog na zemlji 10,750 milijard ton. To naj bi po ocenah nekaterih strokovnjakov zadostovalo za 250 let. Upajmo, da bomo že prej našli nadomestne vire energije, saj je premog precej nečist energetski vir. Njegova poraba zdaj sunkovito raste in bo do leta 2000 dosegla že 7500 milijonov ton na leto.

Za hitrejši razvoj turizma

Neizpodbitno dejstvo je, da Bela krajina, za katero pravimo, da je geografsko in demografsko zaokrožena celota, nima takšnih naravnih pogojev, ki bi zagotavljali razmah turistične dejavnosti skozi celoletno obdobje in ne z omejitvijo samo na enega ali kvečjemu dva letna časa. Na njenem področju ni naravnih zdavilišč, v katerih bi bila turistična ponudba zagotovljena preko celega leta. Tudi ni smučišč, ki bi skozi nekaj mesecev v letu zagotavljala prijetno smuko, a preostali del leta bi številne izletnike vabila zaradi lepih razgledov ali siceršnjih planinskih užitkov. In tudi ni jezer, ki bi preko zime zmrzovala in bi se bilo možno na njih drsati, a preostali del leta veslati in ribariti, pa tudi plavati.

In vendar se mi zdi, da je razvoj turizma v Beli krajini, čeprav navedenih in morda še kakšnih kombinacij naravnih pogojev nima, v primerjavi z nekaterimi drugimi področji naše republike le preveč zaostal. Kajti pokrajinskih lepote, oziroma za turizem primernih pokrajinskih komponent, se prav gotovo tudi na tem koščku Slovenije ne manjka. Predvsem pa smo Belokranjci lahko ponosni na našo bogato zgodovinsko preteklost.

Ne bom trdil, da je edini, je pa eden od pomembnejših vzrokov za sorazmerno nizko raven razvoja turizma pri nas v tem, da nikjer v Beli krajini v zadnjih nekaj letih ni delovalo niti eno turistično društvo. Če se ozremo po krajih in regijah, ki jih vsi smatramo za bolj ali manj turistično razvitejšie od naše, lahko ugotovimo, da so povsod prisotna po številu članstva zelo močna turistična društva, katerih prvenstvena skrb je nič drugega kot pospeševanje razvoja turizma v kraju ali regiji, kjer delujejo.

Ne bi nam smelo bñti vseeno, da nam že drugi, ki poznajo razmere

pri nas, govorijo, kako nesposobni smo in togi, ker se ne zganemo in že enkrat ne postorimo kaj več za večji razmah turizma. Na takšne očitke sem naletel nedavno, ko sem v vlogi predsednika pravkar osnovanega metliškega Turističnega društva poskušal navezati stike z nekaterimi turističnimi delavci, ki v republiškem merilu skrbijo predvsem za propagando te panoge.

„Prav gotovo je v tem precej resnice“, tsem si dejal in se vprašal: „Sem mar sam doslej kaj postoril, da temu ne bi bilo tako? Nisem, toda odslej bom, kolikor bo le v moji moči!“

Roko na srce – takšnih, ki smo doslej stali v glavnem ob strani peščice tistih, ki so se od časa do časa trudili, nas je na žalost večina. To zelo nazorno dokazuje dejstvo, da se nas je na ustanovnem občnem zboru Turističnega društva, ki ga je za dne 14. decembra 1980 sklical iniciativni odbor za ustanovitev društva, konstituiran sredi lanskega leta na pobudo Občinske konference SZDL, zbralo vsega 18 občanov. Metliki prav gotovo to ni v ponos.

Prepričan sem, da pri tej številki članov društva zagotovo ne bomo ostali. Naj na tem mestu omenimo, da v sklop pospeševanja turizma turističnih društev v grobem spadajo naslednje aktivnosti: – urejanje krajev za pospeševanje razvoja turistične dejavnosti, skrb za dobro počutje gostov z zagotavljanjem možnosti razvedrila in rekreacije, zagotavljanje popestritve turistične ponudbe, izvajanje splošne turistične propagande in informacijske dejavnosti.

Iz navedenega lahko ugotovimo, da se turistična društva ukvarjajo z razreševanjem množice na videz drobnih problemov, ki pa drug zraven drugega le predstavljajo zaokroženo celoto in če sami krajani k njihovem postopnemu

razreševanju ne pristopijo, ostajajo za vselej nerazrešeni.

Na podlagi smernic izdelujejo program metliškega turističnega društva. Z aktom o ustanovitvi društva se je Metlika znašla v krogu tistih krajev, ki tekmujejo v akciji „izbiramo najlepše urejeni turistični kraj v Sloveniji“. Nekateri se prav gotovo še spominjajo časov, ko je Metlika že sodelovala v teh akcijah in sicer zelo uspešno. To je bilo približno pred desetletjem, ko je v Metliki delovalo društvo.

Prepričan sem, da se bomo že v letošnji akciji, začela se bo aprila in trajala tja do jeseni, ponovno izkazali in s tem dokazali, da nam ni vseeno, kaj drugje pišejo in govorijo o nas.

Če se bo kdo, ki je podobnega mnenja, odločil za delo, ga prosim, naj se včlani v naše društvo (letna članarina znaša bori 20,00 din). Oglasi se lahko pri kateremkoli spodaj navedenih članov upravnega odbora društva:

OMERZEL Anton, predsednik TD „Beti“ Metlika, KOBE Franc, tajnik TD, Solska ul. 2, Metlika, VIDETIČ Janez, član UO, Mercator – Rožnik, Metlika, VIKTOROVSKI Niko, član UO, hotel Bela krajina, Metlika, BRUNSKOLE Slavo, član UO, gostilna Hrast, NEMANIČ Julij, član UO, Vinska klet, Metlika, RUŠ Zvonko, član UO, Belokranjski muzej, Metlika, GAŠPERIČ Toni, član UO. „Beti“ Metlika

Turistično društvo bo delovalo na področju celotne občine, zato je vabilo za včlanjenje vanj namenjeno vsem občanom naša občine. Več kot veseli pa bi bili tudi odziv vsakega izven Bele krajine – lahko tudi v tujini – živečega Belokranjca. TONE OMERZEL

Razpis za vpis

Kandidati za študij o delu so bili v preteklih letih premalo informirani. Zato opozarjamo na tri ključne točke, povezane z letošnjim vključevanjem v izobraževanje v visoko šolstvo.

RAZPIS ZA VPIS

Razpis za vpis v začetne letnike študija bo letos objavljen v „Delu“ in „Večeru“ 8. ali 4. marca. Poznavanje razpisa je zelo pomembno, ker so v njem vsa navodila za prijavo in vpisni pogoji za vse visokošolske delovne organizacije. Razpis torej vključuje vse osnovne informacije, ki jih mora poznati kandidat za študij.

INFORMATIVNA
DNEVA

Takoj po razpisu bosta na vseh visokošolskih delovnih organizacijah „Informativna dneva“, na katerih bodo kandidati za študij dobili vse informacije, ki jih za svojo odločitev potrebujejo. Pripravljene informacije posredujejo visokošolski učitelji. Poleg tega

pa je moč v razgovoru dobiti še vse tiste, ki jih potrebuje vsak posameznik. To so lahko številne podrobnosti o zahtevnosti posameznih predmetov, o ustreznosti predizobrazbe za študij, o nejasnostih v razpisu in podobno.

Informativna dneva bosta letos:

6. marca z informacijami ob 9. uri in ob 15. uri in

7. marca z informacijami ob 9. uri.

Kje bodo informacije za posamezne šole, bo mogoče zvedeti v kadrovske službi, ki bo imela popis vseh informativnih mest z ustreznimi zemljevidi. Dogovorjeno pa je tudi, da bodo izobešeni na mestih, kjer so ponavadi objavljene pomembne informacije.

SVETOVANJE
ZA ŠTUDIJ

Če bi se po teh informacijah še ne mogli odločiti, ali če bi iz kakršnihkoli razlogov ne mogli na Informativna dneva, potem lahko vse informacije dobite na Skupnostih za zaposlovanje.

Pri skupnostih bo v vsaki občini za ves mesec, kolikor traja vpis, organizirana posebna svetovalna služba, kjer boste dobili informacije, se lahko posvetovali s strokovnjaki o svoji odločitvi ali razčistili dvome, ki jih imate v zvezi z vključitvijo v študij.

Svetovalna služba dela seveda tudi za vse tiste, ki bi se radi vključili v srednje izobraževanje. Tudi po preteku vpisa se boste lahko še posvetovali na skupnostih.

Naslovi svetovalnih mest in ure bodo objavljene v razpisu za vpis v začetni letnik visokošolskega študija in v razpisu za vpis v srednje usmerjeno izobraževanje.

Zato vsem kandidatom za izobraževanje na katerikoli stopnji in smeri priporočamo, da si ogledajo razpis za vpis, se udeležijo informativnih dni in se po potrebi posvetojujejo še s strokovnjaki.

Bolje ena informacija več kot ena usodna premalo.

Osupljive zmožnosti

Eusapia Palladino je bila rojena kot otrok revnih kmetov v gorjuju Abruzzi. Ni znala ne pisati ne brati. Po mnenju znanih zdravnikov je trpela za hysterijo in je v začetku 20. stoletja vzbu dila veliko zanimanje zaradi svojih nadnaravnih zmožnosti.

Med njeno najbolj priljubljeno poizku se je sodil tale: brez dotika je dosegla, da sta se skodeli poštne tehnice začeli premikati gor in dol. Komaj viden pramen med njenima rokama, ki ga je uporabljala pri tem poizku sa, so njeni občudovaki imel za „žarek fizične moči“.

NI STRAHU ZA BREZPOSELNOST

„... Če hočemo, da bo pri nas še kdo hotel biti, na primer kovinar, električar, bomo morali te poklice bolj ovrednotiti. Zagotovo imamo za to v času šolske preobrazbe več kot dovolj možnosti. Razvijati moramo visokoproduktivno industrijsko delo, v njem je namreč perspektiva Slovenije, kajti tudi v drugih republikah beležijo lep napredek in imajo več možnosti za zaposlovanje. Sicer pa ni strahu, da bi v Sloveniji prišlo do brezposelnosti. Res pa je, da bo moral marsikdo zapustiti republiško središče in poiskati zaposlitev v drugih mestih.“

FRANC ŠETINC
(novomeškem „MLADEM VALU“, 22. 12. 1980)

Kritični opazovalci pa so ta žarek sled-jih razkrinkali z a povsem naraven pojav. Eusapia je držala v rokah las in z njim premikala skodeli na tehtnici.

Poskakovanje miz, prerokovanje bodočnosti z dlani, iz zvezd in iz kart, jasnovidnost in slutnje, razni strahovi, prenos misli - o vseh teh pojavih, ki jih s človeškim umom ni mogoče dojeti, je moč najti poročila pri vseh narodih na vseh stopnjah njihovega razvoja. To je področje tako imenovanih okultnih ved, kar v bistvu pomeni skrivnostnih ved.

Vera v demone in prividi o prihodnosti strašijo med ljudmi zlasti v obdobjih kriz. Po drugi svetovni vojni, v petdesetih letih, se je več kot petdeset odstotkov ljudi ukvarjalo z astrologijo, zlasti s horoskopi v časnikih in revijah. Razni preroki so imeli lahko delo.

Tudi znanost se že več kot sto let ukvarja z okultnimi pojavi. Vendar se le malo raziskovalcev loteva tako imenovane parapsihologije. Njihovo raziskovalno področje je razdeljeno v dve osrednji skupini. V prvo spadajo telepatija, ki jo imenujemo tudi prenos misli ali branje misli, jasnovidnost v smislu dojemanja nevidnih stvari in prerokovanje. V drugi skupini so premiki na daljavo, na primer poskakovanje miz, nadalje utelešenje duhov ter strahov. Astrologija, čudežno zdravljenje ter podobni pojavi prav tako spadajo v drugo skupino. Pojavi druge skupine so v glavnem torišče goljufov in Šarlata-nov, ki jih skoraj vedno odkrijejo, kot so odkrili Eusapia Palladino.

Kaže, da je pri branju misli in jasnovidnosti dru gače. Poizkusi ameriškega profesorja Rhineya s katerimi so dokazali, da pride pri vsaki peti poskusni osebi do nenavadnega pojava: pri ugi banju oseba visoko preseže poprečje pravilno ugotovljenih, zakritih kart. Ne moremo torej trditi, da mnogi ljudje ne bi imeli posebnih, tako imenovanih paranormalnih sposobnosti.

Teh sposobnosti ni mogoče takoj odkriti. V čem je bistvo? Človek s temi sposobnostmi ima, na primer, do določenega predmeta poseben odnos, ki se v večini primerov strne v nejasno podobo. Vendar oseba ne more presoditi, ali gre morda le za čisto domišljijo. To so dokazali poizkusi, ki sta jih iz vedla nemška profesorja Tenhaeff in Bender. Pri poizkusih jima je pomagal nizozemski jasnovidec Gerard Cloiset. Njegova naloga je bila, da je opisal in okarakteriziral osebe, ki bodo na neki prireditvi v bodočnosti, o katerih sam ni ničesar vedel, sedle na naprej določen stol.

Cloiset je v več kot 80 odst. primerov zadel v črno. Ravno zavoljo tega ga je nizozemska policija čisto klicala na pomoč pri raziskovanju raznih zločinov. Velik okrat je dal vrsto dragocenih napotkov in razvzval nenavadne primere.

Kako bi lahko razložili paranormalne pojave?

Ali jih povzročajo električni tokovi v možganih ali pa morda valovanja, ki jih sploh ne poznamo? Nekaj je gotovo - do teh pojavov pride v stanju polzavesti ali pa pri velikem

razburjenju: v snu ali polsnu, pri močni utrujenosti, v mrzličnem deliriju ali v velikem strahu.

Ko se zavest in kritični razum izklučita, prevzamejo vodstvo globlji, starejši deli možganov. Gre za možganske režnje, ki niso sk lupni samo opicam, temveč tudi vsem nižje razvitim živalim in ki se jih po navadi sploh ne zavedamo. Izključno ti režnji - imenujemo jih pramožgani - rabijo živali za orientacijo v njihovem okolju. Živali z njihovo pomočjo opravijo prav nenavadne naloge: zavahajo nevarnost ali pa, kot npr. mravlje, organizirajo svoje delo. Ali bi bilo mogoče, da so se te zmožnosti ohranile tudi pri človeku oziroma vsaj pri nekaterih posameznikih? Tega še ne vemo. Vemo pa, da pojav telepatije oziroma branja misli obstaja. In vemo tudi, da so ljudje, ki so telepatško n adpoprečno n adarjeni.

Med pojave, ki so ob koncu prejšnjega stoletja še veljali za okulturne in so danes postali sestavni del medicinske vede, spada hipnoza.

Poizkusna oseba sedi na stolu in z velikim zadovoljstvom je surov krompir, za katerega so rekli, da je jabolko. Noviči položimo poskusni osebi na hrbet dlani in ji rečemo, da

se je opekla. Na koži se bo takoj pojavil velik mehur od opekline. Kaj se je zgodilo?

„Gleda kot bik,“ pravimo za človeka, ki se je s pogledom započil v daljavo. Kaže, da sploh ne zaznava svojega okolja in ne sliši, če ga kaj vprašamo. Čez nekaj minut pa nenedoma reče: „Ali me niste prej nekaj vprašali? Njegova duhovna odsotnost je le občutna koncentracija pozornosti na določeno točko, na določeno misel ali spomin.“

Pri hipnozi, ki jo često imenujemo tudi delno spanje in umetno aktiviranje podzavesti, se dogaja nekaj podobnega. Poizkusno osebo s pomočjo prigo varjanja in drobnih telesnih dotikov „uspavamo“. Pri tem se izključijo kontrolne funkcije in funkcije volje hipnotizirane osebe, med njo in hipnotizerjem ostane le neka osnovna zveza, po kateri hipnotizer prodre v najstarejše možganske režnje, ki v trenutku povsem refleksno reagirajo. Seveda zmogljivosti hipnoze niso brezmejne. Znano je, da normalen človek ne bo izvršil naročila, da naj napravi zločin, kakor tudi ni mogoče hipnotizirati človeka proti njegovi volji, če je pri popolni zavesti in ima močno voljo.

LEP USPEH DUBRAVČIČEVE - Naša izvrstna plesalka na ledu Sanda Dubravčić je povezana z delovno organizacijo Beti, ki poklanja simpatični Zagrebčanki metražno blago za njene obleke. Sanda v intervjujih celo izjavlja, da je Beti njen pokrovitelj. Z vsakega nastopa pošlje Sanda delavcem Beti razglednico s pozdravi. Tako je storila tudi iz Innsbrucka, kjer je osvojila na evropskem prvenstvu II. mesto. Za uspeh ji iskreno čestitamo ter držimo pesti pred svetovnim prvenstvom. (Foto: Ivica Lajtner)

VEZILO, glasilo delovnih ljudi DO Beti in Kometa, ureja uredniški odbor: Toni Gasperič (glavni in odgovorni urednik), Slobodanka Videtič, Janez Zele, Desimir Milovanović, Vida Segina, Marija Jakljevič, Jože Gerkišič, Tone Omerzel, Ivica Rajgelj, Jožica Cigič, Zdenka Gerkič, Branko Herak, Milena Pavuna, Zvonka Gorenc, Sonja Zorc, Marjetka Zele, Milka Mavrin, Jože Novak, Vera Kostelec, Miroslav Čikič, Ivan Brodarič in Irena Kostevc. Tehnični urednik: Janez Pezelj. Vezi-lo izhaja v nakladi 2300 izvodov, in sicer enkrat na mesec. Priprava in stavek ČZP Dolenjski list, Novo mesto, tisk: Knjigotisk, Novo mesto. Naslov izdajatelja: Beti, Tovarniška 2, Metlika.